

BEGIN EENS MET...

DE ZIEKENHUISBOOMKORST

Hermien Wassink

Aphyllophorales-werkgroep “Cristella”

Wiersseweg 22, 7261 AB Ruurlo

Wassink, H.G. 2007. Why not start with... *Cerocorticium confluens*? Coolia 50(1): 21–23.

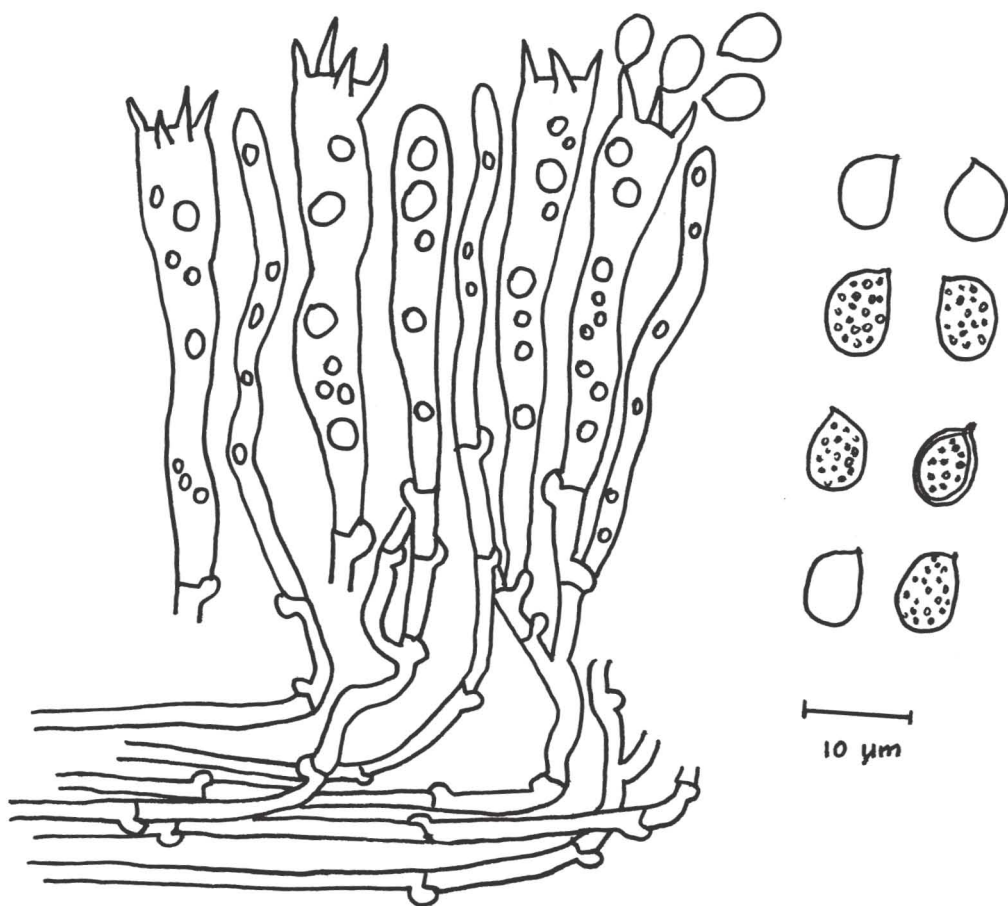
A beginners guide to *Cerocorticium confluens*, recognized in the field by its waxy appearance and ‘hospital-smell’, with a description, photographs, and figure of its microscopy.

Vaak denkt men bij Korstzwammen meteen aan Gaatjeszwammen. De motivatie om met de microscoop te werken kan dan snel verdwijnen omdat het door de stijve structuur van de zwam vaak een lastig karwei is een goed preparaat te maken. Dit zou een reden kunnen zijn waarom er met enige terughoudendheid naar korstjes wordt gekeken en ze alleen worden genoteerd wanneer ze in het veld gemakkelijk op naam te brengen zijn. Men zou eens kunnen beginnen met de zeer algemeen voorkomende Ziekenhuisboomkorst (*Cerocorticium confluens*), om dan te ontdekken dat ook een korstje met enige oefening en goede literatuur best op naam te brengen is. Bij aanwezigheid van dood hout ontbreekt de soort op vrijwel geen enkele excursie, dus het moet geen probleem zijn een vruchtlichaam te vinden. Op takken, stronken en stammen, meest op loofhout, soms op naaldhout en zelfs op heide. Vooral in vochtige periodes, ook na lange droogte verschijnt dit korstje al ras. Zoek een vers exemplaar en ga aan de slag.

Macroscopisch: (Plaat 1) Allereerst verschijnen er kleine rondjes. Tijdens de groeiperiode met radiaal gerichte wimpers aan de rand van het vruchtlichaam. De rondjes vormen later één geheel van soms enkele tientallen centimeters lang. Geheel resupinaat (aangehecht) groeiend met een glad tot wrattig oppervlak (zie foto’s), en een wasachtig doorschijnend uiterlijk. Bij droogte verblekend (hygrofaan). De kleur kan erg variëren van crème tot grijs, in natte periodes met een violette of blauwe tint en een witte uitstralende rand. In gedroogde toestand is het hymenium bijna glad, crème- tot licht okerkleurig. De bekende ‘ziekenhuisgeur’, waaraan dit korstje zijn naam dankt, wordt niet door iedereen als zodanig herkend (wrijven helpt). Vaak is dit een punt van discussie zoals niet zelden het geval is bij het bepalen van een geur. Een determinatie enkel gebaseerd op de geur is dus geen betrouwbare, het kan echter een goede aanvulling zijn. Evenals de geelverkleuring wanneer er een druppel 5% KOH op het vruchtlichaam wordt aangebracht. Voor een determinatie in het veld is het belangrijk te letten op de volgende punten: kleur, uitstralende rand, voorkomen vnl. op loofhout (vaak Beuk), geur en eventueel de KOH reactie.

Microscopisch: Leg een druppel water, Kongorood of (bij gedroogd materiaal) 5% KOH op het objectglas. Maak een coupe of pluk met een prepareernaal een zo klein mogelijk stukje uit het hymenium en leg dit in de vloeistof. Doe er een dekglasje op en geef met een stukje gum of de achterkant van de prepareernaal een lichte tik. Niet te hard, anders is de structuur niet meer te zien of het dekglasje breekt. Zuig overtollige vloeistof langs het dekglas af

met een filtreerpapiertje en kijk eerst met de kleinste vergroting. Draai dan naar een hogere vergroting; om sporen te meten is het handig op $1000\times$ (met olie) te kijken. Ga op zoek naar basidiën en sporen. Wat meteen opvalt zijn de vele oliedruppels in de basidiën. Een eerste blik doet misschien vermoeden dat er cystiden aanwezig zijn. Dat is echter niet het geval; het zijn onrijpe basidiën waarvan de sterigmen nog niet ontwikkeld zijn. Probeer een basidium te vinden waar de sporen nog aan de sterigmen zitten. Tussen de basidiën zijn de hyfeneinden te zien, die enigszins lijken op kronkelige hyfidiën. De hyfen en de basis van de basidiën hebben gespen. De aan- of afwezigheid van gespen is ook iets om meteen op te letten. Kijken en vergelijken geeft op den duur steeds meer inzicht in de verschillende cellen in een preparaat. Controleer aan de hand van de literatuur of de maten en vormen kloppen. Door een korstje te bekijken waarvan de naam al bekend is wordt de drempel naar microscopisch onderzoek wellicht wat verlaagd, en worden vertrouwen en animo gewekt om er mee door te gaan.

Figuur 1. *Cerocorticium confluens* (Ziekenhuisboomkorst). Sporen, basidiën (daartussen hyfidiën-achtige hyfeneinden) en hyfen met gespen. Maatstreepje = $10\ \mu\text{m}$.

Microscopische kenmerken (zie figuur)

Sporen: Elliptisch tot bijna rond met een korrelige/olieachtige inhoud, glad, dunwandig (rijpe sporen iets dikwandig), $7,5\text{--}12 \times 5,5\text{--}9\text{ }\mu\text{m}$. Door de korrelige inhoud lijken ze soms ruw. De apiculus zit zijdelings.

Basidiën: Knotsvormig, onregelmatig gevormd, inwendig met veel grote oliedruppels, $30\text{--}55 \times 6,5\text{--}10\text{ }\mu\text{m}$, met gespen. Vlak boven de basis zit soms een klein buikje.

Hyfen: Met gespen, $1\text{--}3\text{ }\mu\text{m}$ breed. Subiculumhyfen (net boven het substraat) vanaf $3\text{ }\mu\text{m}$ breed, parallel met het substraat, dun- tot dikwandig, weinig vertakt.

Opmerking: De minder algemene, maar eveneens naar ‘ziekenhuis’ geurende *Cerocorticium molare* (Getande boomkorst) heeft een tandachtig/stekelig oppervlak, terwijl de sporen van *C. hiemale* (Mammoetboomkorst) rond zijn en evenals de basidiën reusachtig groot.

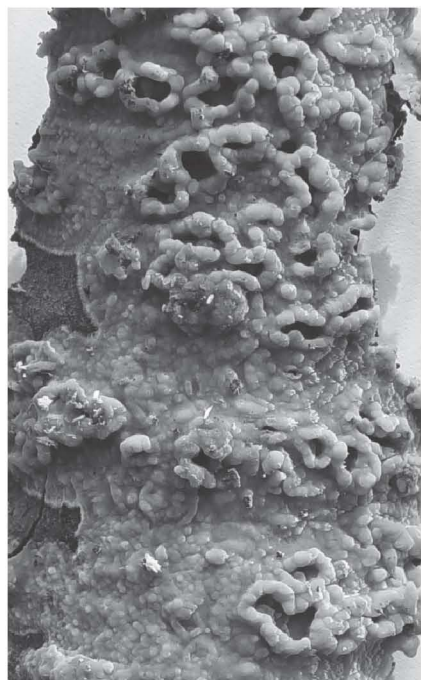
Literatuur

Arnolds, E.J.M., Kuyper, Th.W. & Noordeloos, M.E. 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland, Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging, p. 455.

Eriksson, J. & Ryvarden, L. 1981. The Corticiaceae of North Europe, Volume 6, p. 1239. Fungiflora.

Krieglsteiner, G.J. 2000. Die Grosspilze Baden-Württembergs, Band 1, p. 178. Ulmer Verlag.

Breitenbach, J. & Kränzlin, F. 1986. Pilze der Schweiz, Band 2, p. 110. Verlag Mykologia.

Cerocorticium confluens (Ziekenhuisboomkorst).
Verschillende vormen van de vruchtlichamen.
(Foto's: Hermien Wassink)

